

La puntuació

JOSEP RUAIX I VINYET

Els errors en la puntuació dels escrits, errors, val a dir-ho, molt freqüents, poden ser considerats defectes contra l'aptitud. N'anirem veient, classificats oportunament i comentats una mica¹.

Ús de coma quan no n'hi hauria d'haver

Això passa especialment en els casos següents:

a) Entre subjecte i verb (llevat que el subjecte sigui una seqüència molt llarga o bastant complexa). Exemples (defectuosos):

- «L'elecció prèvia al tema concret de la tesina, passa per...»
- «El tema que he escollit com a tesina per a la llicenciatura en teologia, és el de...»
- «El cosí –que, com hem dit, es deia Du Wu–, va liquidar tots els seus afers...» Noteu que els guions ja aïllen la part que convertiria el subjecte en complex.

b) Després (o abans i després) de partícules (adverbis, conjuncions, interjeccions...) en què parlant no es fa pausa. Exs.:

- «Llavors, va col·leccionar...» Observeu que l'adverbi conjuncional va seguit del verb.
- «A continuació, col·loquen cada peça sobre...»
- «Finalment, formularà preguntes sobre la làmina.»
- «Però, tornem al començament.» La conjunció va seguida del verb.
- «Doncs, bé, encara que la idea sigui bona...» Es tracta de la conjunció composta *doncs bé*.
- «Doncs, som-hi, repetim la regla...» La conjunció va seguida del verb.
- «La idea fonamental de la lectura és el viatge amb vaixell. Per això, hem de propiciar comentarís que facin referència a...» També aquí la locució conjuntiva va seguida del verb.
- «Tot plegat era llunyà, vagarós i humit. De vegades, els vidres s'entelaven, el

cel es cobria i la meva mare tancava les finestres.»

- «A mi, personalment, em costa molt de...» L'adverbi *personalment* va col·locat immediatament després del terme que modifica (*a mi*).
- «I ho fa, encara, amb més intensitat...» L'adverbi *encara* va col·locat immediatament després del verb que modifica.
- «No hi ha d'haver, tampoc, cap problema...»
- «Però, ara, on el trobaríem, un cervell com aquell?» La conjunció *però* i l'adverbi *ara* van col·locats segons l'ordre lògic introduint l'oració interrogativa.
- «Oh, el meu pobre senyor!»

c) Davant o després de complements que es llegeixen sense pausa (complements estrictes col·locats després del verb, elements emmarcadors col·locats a començament de frase, tematitzacions a l'esquerra seguides del verb, pròtesis curtes d'oracions condicionals seguides de l'altre verb, etc.). Exs.:

- «De vegades trobo, per aquests corriols del país, el meu amic Lluís...» Observeu com sense comes es llegeix més bé.
- «Durant l'època de Tang, hi havia un home que es deia Liu I...» *Durant l'època de Tang* és un element emmarcador, seguit, a més, del verb.
- «I, això, ho dic perquè...» Tematització a l'esquerra seguida del verb.
- «I de la vida, en feia pregària... A la pregària, hem de portar-hi el clam dels oprimits...» Sengles tematitzacions a l'esquerra seguides del verb.
- «Si agafem un diccionari, veurem que...» Pròtesi curta d'una oració condicional, seguida de l'altre verb.
- «Aquesta donota, que es deia To Ni A, amb les seves males arts, va arribar a dominar completament el seu marit...» El compl. modal *amb les seves males arts* està col·locat de tal manera que es llegeix enganxat al verb principal (*va arribar a dominar*); noteu que la perífrasi verbal ja porta un altre compl. modal (*completament*); noteu també que *amb males arts* no es pot llegir enganxat amb el subjecte (*Aquesta donota*) perquè en-

tremig hi ha un incís (*que es deia To Ni A*). En resum, la coma després de *males arts* no hauria de ser-hi.

- «Sembla que és a través d'un document notarial –probablement l'escriptura de cessió d'alguna petita propietat immobiliària–, que avui podem conèixer alguns dels detalls d'aquesta història.» En principi no s'han de separar amb coma les dues parts d'una oració equacional.

d) Davant la conjunció *i* en frases diguem-ne simètriques; semblantment, en correlacions binàries. Exs.:

- «Se'ls aparegué un àngel, i els digué...»
- «Podem començar demanant als alumnes que dibuixin les seves famílies, i que després expliquin qui és cadascú.»
- «Tant pel que fa als conceptes, com pel que fa a...» Noteu les conjuncions distributives *tant... com...*
- «Ni ho dic, ni sé què vol dir.»

e) Davant parèntesis, guions i punts suspensius; davant o després d'oracions relatives especificatives. Exs.:

- «Com que la base i fonament de tot és l'ésser, (atès que tot ...), cal concloure que...»
- «Com que la base i fonament de tot és l'ésser, –atès que tot ...–, cal concloure que...»
- «Plats, cassoles, coberts, ... tot era brut.» > *Plats, cassoles, coberts..., tot era brut.*
- «La tesi doctoral, que m'he proposat, és un intent de...»

Manca de comes

La manca de coma s'observa en casos com els que anirem veient:

a) Després (o abans i després) de determinades partícules o locucions, com també dels vocatius; semblantment, després d'altres locucions quan no van seguides del verb. Exs.:

- «De fet no tinc una idea clara sobre...» > *De fet, no tinc una idea clara sobre...*
- «Pot ser important, millor dit interes-

1. Aniria bé que abans donéssiu un cop d'ull a *El català / 1*, pp. 128-133.

sant, explicar...» > *Pot ser important, millor dit, interessant, explicar...*

- «Voldria doncs començar dient...» > *Voldria, doncs, començar dient...*
- «Així doncs, ell va dir que...» > *Així, doncs, ell va dir que...²*
- «Crec que no em serveix i que per tant l'haig de llençar.» > *Crec que no em serveix i que, per tant, l'haig de llençar.*
- «En una paraula en els cursos de doctorat he après que...» > *En una paraula, en els cursos de doctorat he après que...*
- «Malgrat tot en aquests cursos vaig viure una experiència molt interessant.» > *Malgrat tot, en aquests cursos...*
- «Pare que tots siguin u...» > *Pare, que tots siguin u... Noteu que Pare és un vocatiu.*
- «Escolta vella, crec que és millor que...» > *Escolta, vella, crec que és millor que... També ací el mot vella és un vocatiu.*
- «En primer lloc el fet d'haver estudiat prèviament la carrera de... En segon lloc el fet de viure des de fa cinc anys...» > *En primer lloc, el fet d'haver estudiat prèviament la carrera de... En segon lloc, el fet de... Noteu que després de la locució no ve el verb.*

b) Quan hauria de delimitar incisos o evitar lectures seguides més o menys confusionàries. Exs.:

- «No volia dedicar-me a qüestions que tot i ésser molt interessants, m'allunyessin de...» > *No volia dedicar-me a qüestions que, tot i ésser molt interessants, m'allunyessin de...*
- «Jo ho veig com la possibilitat de treballar fins a la profunditat a què jo pugui arribar un tema concret.» > *Jo ho veig com la possibilitat de treballar, fins a la profunditat a què jo pugui arribar, un tema concret.*
- «Tinc molt clar que més que el tema, el que és important és...» > *Tinc molt clar que, més que el tema, el que és important és...*
- «Per més que em vinguis al darrere mai no em podràs atrapar.» > *Per més que em vinguis al darrere, mai no em podràs atrapar.*

c) Davant determinades partícules (adversatives, causals coordinades, copulatives que uneixen oracions no simètriques, distributives triples, etc.), quan es canvia d'entonació enunciativa a interrogativa i, dins les clàusules interrogatives, davant de conjunció disjuntiva. Exs.:

- «Vaig pensar en l'antropologia però crec que aquesta...» > *Vaig pensar en l'an-*

Josep Ruai indicant el punt exacte de la qüestió

FOTO: Arxiu LN

tropologia, però crec que aquesta... (La partícula *però* és una conjunció adversativa que enllaça dues oracions.)

- «Vaig escollir la branca de moral donat que es tracta...» > *Vaig escollir la branca de moral, donat que es tracta...* (La locució *donat que* introdueix una oració causal coordinada.)
- «Assisteixo a algunes classes i, de moment, això és tot.» > *Assisteixo a algunes classes, i, de moment, això és tot.* (Noteu que la conjunció *i* no enllaça oracions simètriques: el subjecte de cada oració és diferent.)
- «En tot cas, els serveis del campanar, tant eclesiàstics com funeraris, com socials, foren perfectament atesos.» > *En tot cas, els serveis del campanar, tant eclesiàstics, com funeraris, com socials, foren perfectament atesos.* (Noteu la conjunció distributiva triple.)
- «A casa ajudes a netejar?» > *A casa, ajudes a netejar?* (Noteu el canvi d'entonació: enunciativa/interrogativa.)
- «T'estimaries més de tenir una aventura en solitari o en companyia d'algú?»

> *¿T'estimaries més de tenir una aventura en solitari, o en companyia d'algú?* (Noteu la conj. disjuntiva i que el fet d'introduir-hi una coma ens ha obligat a posar interrogant inicial.)

d) Davant el mot *etcètera* (o, abreujat, *etc.*), encara que algú considera que, significat aquest mot etimològicament 'i altres' o 'i la resta', inclou la conjunció *i*, davant la qual no se sol posar coma; però aquesta interpretació és massa rebuscada, i la veritat és que solem fer, davant de *etcètera*, la pausa corresponent a una coma. Ex.:

- «Això, allò etc.» > *Això, allò, etc.*

Un signe per un altre

Veurem ara un repertori de casos en què, erròniament, hom ha usat un signe de puntuació en lloc d'un altre:

a) Com es veu en lloc de guions, quan en la clàusula ja hi ha altres comes i convé de jerarquitzar els diversos incisos. Ex.:

2. És veritat que avui alguns autors ja consideren les partícules *així* i *doncs* com a integrants d'una única locució, *així doncs*; però nosaltres creiem que encara és millor de considerar-les separadament, ja que tant l'adverbi *així* com la conjunció *doncs* mantenen el seu valor originari, si bé cal reconèixer que la pronúncia, sovint, les enganxa.

- «Es també admissible en l'àmbit general, només, però, en el registre informal, la pronunciació com a a de la vocal inicial de mots començats per...» > *És també admissible en l'àmbit general –només, però, en el registre informal– la pronunciació...*

b) Coma en lloc de punt i coma, quan es tracta de separar oracions juxtaposades o independents. Ex.:

- «No em preocupa res, simplement “vomitó” tot allò que tinc al cap i que per una cosa o altra no vull compartir amb ningú, és una mena de desfogament.» > *No em preocupa res; simplement «vomitó» tot allò que tinc al cap i que per una cosa o altra no vull compartir amb ningú; és una mena de desfogament.*

c) Coma en lloc de dos punts, quan després del signe ve una explicació. Ex.:

- «També hi ha una raó important, és la meva preferència per la història.» > *També hi ha una raó important: és la meva preferència per la història.*

d) Coma en lloc de punt, quan les oracions són clarament independents. Exs.:

- «Finalment has trobat l'ocell meravellós, expressa el que sents.» > *Finalment has trobat l'ocell meravellós. Expressa el que sents.*
- «Imagina que no tens família, com seria la teva vida?» > *Imagina que no tens família. Com seria la teva vida?*

e) Punt i coma en lloc de coma, davant la conjunció *i*. Ex.:

- «De tota manera, cal fer un advertiment; i és que aquesta contraposició...» > *De tota manera, cal fer un advertiment, i és que aquesta contraposició...*

f) Dos punts en lloc de coma, després de determinades locucions. Exs.:

- «En efecte: la denominació de...» > *En efecte, la denominació de...*
- «La que és matèria preferent de descripció en aquest llibre és la llengua habitual; és a dir: la llengua que es fa servir més...» > *La que és matèria preferent de descripció en aquest llibre és la*

llengua habitual; és a dir, la llengua que es fa servir més...

g) Dos punts en lloc de guions, quan hi ha una explicació però en forma d'incís. Ex.:

- «La forma de vida que correspon als fruits de l'Esperit: caritat, alegria, pau, viscuts per la comunitat cristiana...» > *La forma de vida que correspon als fruits de l'Esperit –caritat, alegria, pau– viscuts per la comunitat cristiana...*

h) Dos punts en lloc de cap signe, quan se citen paraules que no constitueixen una oració completa o que van enllaçades amb l'oració anterior. Exs.:

- «I dic: “no refusar”, perquè Europa...» > *I dic “no refusar” perquè Europa...* (Noteu que també hem suprimit la coma després de la citació.)
- «L'estudi d'aquest problema presenta divergències i, en general, podem afirmar, amb G.R., que: “l'état présent des recherches dans ce champ...”» > *L'estudi d'aquest problema presenta divergències i, en general, podem afirmar amb G.R. que «l'état présent des recherches dans ce champ...»*

i) Punt en lloc de dos punts, quan ve una explicació. Ex.:

- «Més, encara. He dit, amb una formulació disjuntiva, que el pleonasma estructural existia per raons de gramàtica històrica o per raons d'història de la llengua.» > *Més encara: he dit, amb una formulació disjuntiva...* (Noteu que hi hem suprimit la coma després del primer mot.)

j) Punt en lloc de coma, quan ve una oració subordinada. Ex.:

- «Tant el signe com el símbol connoten una presència. En el signe s'evoca una alteritat, indica la presència d'una realitat que cal atendre. Mentre que el símbol és la manifestació de la realitat mateixa que es fa present.» > *Tant el signe ... d'una realitat que cal atendre, mentre que el símbol és la manifestació...*

k) Punt en lloc de res, després de signe interrogatiu equivalent a punt, després

de la xifra de milers en els anys i al final dels títols o subtítols. Exs.:

- «Quin és el seu fonament últim?..» > *Quin és el seu fonament últim?*
- «Jo vaig néixer l'any 1.940.» > *Jo vaig néixer l'any 1940.*
- «Introducció. Amb aquest treball pretenem...» > *Introducció. Amb aquest treball pretenem...*

l) Guions en lloc de comes, quan l'incís és molt breu o va dins de parèntesis, i guions en lloc de parèntesis, quan també l'incís és breu i de tipus marginal. Exs.:

- «Ell –creiem– no estava al cas de la situació.» > *Ell, creiem, no estava al cas de la situació...*
- «Aquesta obra (escrita –suposem– amb precipitació) conté molts errors.» > *Aquesta obra (escrita, suposem, amb precipitació) conté molts errors.*
- «De la producció poètica de Salvador Espriu vull destacar aquí *El caminant i el mur* –1954–, *La pell de brau* –1960– i *Final del laberint* –1955–.» > *De la producció poètica de Salvador Espriu vull destacar aquí «El caminant i el mur» (1954), «La pell de brau» (1960) i «Final del laberint» (1955).*

m) Parèntesis en lloc de guions, quan l'incís no és marginal o quan aquest incís ha de contenir un altre incís. Exs.:

- «Hi ha gent (i amb això no voldria ofendre ningú) que va molt a la seva, que no escolta els altres.» > *Hi ha gent –i amb això no voldria ofendre ningú– que va molt a la seva...*
- «Sobre aquesta qüestió (que és més important del que sembla –vegeu abans, p. x–) hauríem de dir encara el següent...» > *Sobre aquesta qüestió –que és més important del que sembla (vegeu abans, p. x)– hauríem de dir encara el següent... ♦*

(Text extret del llibre *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui* / 2, pp. 137-142)

